

Sunuş

Sosyoloji Dergisi'nin 25. sayısını 20. yüzyıl sosyolojisinin en önemli isimlerinden Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'ye (1930-2002) ayırdık. Özel sayımızın ilk makalesinde Nazlı Ökten Gülsoy, Bourdieu'nün Cezayir deneyimine odaklanıyor; kendisinden aldığı kavramsal çerçevenin yardımıyla sosyoloğun bilimsel *habitus*'unun doğuş koşullarını değerlendiriyor. Bourdieu'nün Cezayir dönemi (1958-1960), sosyolojiye yönelmesinde ve sosyolojik tahayyülünün oluşumunda önemli bir role sahip. Savaş ve sömürgecilik koşullarında gerçekleştirdiği bu ilk çalışmalar, sosyoloğun sadece bilimsel yaklaşımını değil, siyasal konumlanışını da etkiliyor. Bir toplumsal yapıda çözülme karşısında ortaya konan tutumları inceleyen bu çalışmalar, özellikle "habitus" kavramını geliştirilmesine katkı sağlıyor. Bourdieu sosyolojisinin anahtar kavramlarından ve temel ilkelerinden olan "düşünümsellik", araştırmacının konumunu, araştırma evreniyle birlikte değerlendirmeye dahil etmeyi salık veriyordu. Makale de, "düşünümsellik" ilkesini Bourdieu'ye uyguluyor; henüz kendine has kavramlar bütününe geliştirmemiş olduğu bir dönemdeki araştırma nesnelere ve araştırmacı olarak konumunu belirleyen tarihsel koşulları inceliyor.

A. Günce Berkkurt, Bourdieu'nün siyasete bakışını, 2012'de Fransızca olarak yayımlanan *Sur l'État* (Devlet üzerine) başlıklı kitabını merkeze alarak irdeliyor. 1989-1992 yılları arasında Collège de France'da verdiği derslerden oluşan kitap, devletin oluşmasında şiddetin (*fiziki sermaye*) tekelleşmesi kadar, kurumsal farklılaşmayla birlikte ortaya çıkan simgesel erkin (*sembolik sermaye*) belirleyiciliğine vurgu yapıyor. Buna göre, devletin etki alanı bürokratik alanla sınırlı kalmayıp toplumsal dünyanın ayrıntılarına nüfuz ediyor. Bourdieu, "habitus" ve "alan" kavramlarına dayanarak yaptığı devlet çözümlemeleriyle, sosyolojik/antropolojik bakış açısından hareket ederek siyaset bilimine önemli katkılarda bulunuyor.

Üçüncü makale, Bourdieu'nün ekonomi teorisi ile ilişkisi ve neo-klasik teori karşısında kendini konumlayışı üzerinde duruyor. Cem Özalay imzasını taşıyan yazı, Bourdieu'nün habitus, alan ve farklı sermaye türleri üzerinden yaptığı çözümlemenin, neo-klasik teorinin uzantısı mı eleştirisi mi olduğuna ilişkin tartışmayı değerlendiriyor. Makalede ulaşılan sonuç, bir taraf için "ekonomi emperyalizmi"nin sosyoloji disiplini içindeki temsilcisi, diğer taraf içinse neo-klasik teoriye muhalif bir "karşı hegemonya projesi"nin sahibi olan Bourdieu'nün sosyolojik teorisinin, neo-klasik ekonomi teo-

risi ile ortak temel aksiyomlara sahip olduğu, fakat bu aksiyomatik ortaklığın, onun teorisindeki eleştirelliği azaltmaktan çok güçlendirdiği yönünde.

Dergimizin bu sayısındaki son makale ise Elyesa Koytak'a ait. Bourdieu'nün toplum ile sosyoloji arasında kurduğu ilişkiyi inceleyen makalede, bireyin toplumsal eylemlerini belirleyen yatkınlıklar sistemi anlamına gelen *habitus* toplumun; sosyoloğun bizzat nesnesiyle kurduğu ilişkiyi nesneleştirilmesi anlamına gelen *düşünümsellik* ise sosyolojinin belirleyici ilkesi olarak formüle ediliyor. Sosyolog düşünüksellik yoluyla, kendini pratiğe gömülü yeniden üretim çarkından ayırıyor ve içinde yaşadığı toplumsalın işleyişini tanımaya çalışıyor, toplumsallaşma süreçleri boyunca, evde, okulda vs. içselleştirilen eylem şemalarını deşifre edip toplumsal dünyada yürürlükte olan yapılara dikkat çekiyor. Makaleye göre, insanın bu belirlenimlerin mahkûmu değil de, doğal bir kader olmayan bu işleyişin değiştiricisi olabileceğini vurgulayan Bourdieu'nün ortaya attığı *düşünümsel sosyoloji* işte bu noktada "tahakküme hükmetme" imkânını barındıran özgürleştirici bir faaliyet olarak devreye giriyor.

Dergimizin bu sayısında kapsamlı bir de kitap değerlendirmesi yer alıyor. Bourdieu'nün Türkçe'de henüz yayımlanmayan* 1984 tarihli *Homo academicus*'unu değerlendiren yazı, akademisyenin toplumsal analizinden sosyoloğun sosyolojisine ulaşmaya çalışıyor. Kendisi de akademik dünyanın bir üyesi olan Bourdieu, bu kitabında tanıdık olana yabancı gözlerle bakmayı deniyor. *Homo academicus*'la eğitim sosyolojisi alanına önemli katkılar yapıyor; eğitimin habitus oluşumundaki etkin rolüyle bir öğrencinin, tevarüs ettiği *kültürel sermayenin* eğitim hayatı üzerindeki etkisini ortaya koyuyor. Bourdieu'nün üzerinde durduğu bir diğer husus da, eğitimin insanların günlük hayatta sahip oldukları siyasi eğilimlerin oluşumundaki merkezi rolü.

Sosyoloji Dergisi'nin Pierre Bourdieu Özel Sayısı, Bourdieu'nün çalışmalarının Fransızca orijinallerinin, Türkçe'deki çevirilerinin ve yine Türkçe'de hakkında ulaşılabilir kaynakların toplu dökümünü sunan bir bibliyografya ile kapanıyor. Bibliyografya incelendiğinde, sosyoloğun Türkçe'deki kitaplarının dağınık bir görünüm arz ettiği görülüyor. Bourdieu sosyolojisinin televizyon, sanat ya da hukuk gibi değişik alanlardaki yansımaları mahiyetindeki kitaplar çevrilmişken, *La distinction: Critique sociale du jugement* (1979) ve *Domination masculine* (1998) gibi temel kitaplarının henüz

* Emrah Göker'in İstifhane'sinde yer alan "Miftah – 4 | Nazlı Ökten, 16 Ağustos 2012" başlıklı kayıta, kitabın Eren Gülbey ve Arzu Nilay Kocası tarafından çevrilmekte olduğu, yakında Boęaziçi Üniversitesi Yayınları'ndan çıkacağı belirtiliyor, <http://istifhanem.com/2012/08/16/miftah4-nazliokten>.

yayımlanmamış olması ** Türkçe'de bütüncül bir Bourdieu resminin oluşmasını engelliyor. Tercüme ve telif çalışmaları, Bourdieu sosyolojisinin kendisine has kavramlarını anlama noktasında yeterli görünüyorsa da, Bourdieu'yü sosyoloji tarihindeki konumu, yöntemleri ve sosyolojisinin epistemolojik çerçevesi itibariyle ele alan çalışmaların Türkçe'de az ve azınlıkta oluşu da dikkat çekiyor.

Pierre Bourdieu'nün düşünce ve çalışmalarına ayırdığımız bu sayımızda emeği geçen herkese; elinizdeki sayının oluşumuna yazılarıyla katkı veren yazarlarımıza, bu yazıları okuyup değerli önerilerde bulunan hakemlerimize ve bütün Bölüm arkadaşlarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Yeni sayımızda buluşmak dileğiyle...

Enes Kabakcı

Editör

M. Ali Akyurt

Yardımcı Editör

** A. Günce Berkkurt'un bu sayımızda yer alan makalesinden, *La distinction'ı Ayrım: Yargı yetisinin toplumsal eleştirisi* başlığıyla Derya Fırat ile birlikte Türkçe'ye çevirdiklerini, çevirinin Bağlam Yayınları'ndan çıkmak üzere yayın aşamasında olduğunu öğreniyoruz.